VAN LEVEN NAAR OVERLEVEN: MENSEN MET EEN BEPERKING STEEDS SLECHTER AF IN DE LANGDURIGE ZORG

Posted on 25 juni 2026 by Marjolein

Het aantal incidenten en grensoverschrijdend gedrag in de langdurige zorg voor mensen met een beperking is toegenomen. Dat blijkt uit nieuw onderzoek, nadat twee jaar geleden al ernstige problemen werden aangetoond. Mensen krijgen nog vaker met fouten en onveilige situaties te maken, terwijl hun eenzaamheid en afhankelijkheid van naasten toeneemt.

Categories: Algemeen, Zorg

Tags: Onderzoek, Wlz

Ondergrens kwaliteit zorg en ondersteuning

Ieder(in) onderzocht de ervaringen van mensen met een beperking of chronische ziekte die afhankelijk zijn van de Wet langdurige zorg (Wlz). De Wlz is voor mensen die 24-uurs zorg nodig hebben.

Ten opzichte van onderzoek van twee jaar geleden is er sprake van een ernstige verslechtering: de kwaliteit van zorg en ondersteuning, en ook het leven van mensen met een beperking, is door een kritische ondergrens gezakt. Net als toen worden mensen met de zwaarste en meest complexe zorg en ondersteuningsvragen, zonder sterk netwerk en in instabiele zorgsituaties, het hardst geraakt.

Respondent (persoon met beperking): "Ik lig alleen nog maar in bed. Ik heb wel een rolstoel maar er zijn maar weinig mensen bevoegd en bekwaam om mij daar in en uit te tillen. Ik neem niet meer deel aan het sociale leven."

Rapport Door de ondergrens gezakt. Kwaliteit van zorg ondersteuning en leven volgens mensen met een beperking of chronische ziekte in de Wlz (2026).

Meer incidenten en onveiligheid

Door onderbezetting zijn er meer wisselingen, minder vaste krachten en minder ervaren mensen beschikbaar, die ook niet altijd de juiste kennis of opleiding hebben. Hierdoor neemt de druk op vaste zorgverleners toe. Ook is er minder toezicht op groepen. Als direct gevolg hiervan neemt het aantal incidenten in de zorg toe, zoals medicatiefouten, verkeerde medische behandeling, verkeerde inschatting van gedrag en grensoverschrijdend gedrag.

Respondent (ouder namens minderjarige): "Hoe ouder ik word, hoe brozer. En ik kan zelf niks in de gaten houden of aangeven dat het pijn doet. Dus ik heb mijn been gebroken bij het door bewegen op het kinderdagcentrum."

Dit alles leidt tot een duidelijke verslechtering van de kwaliteit van zorg, ondersteuning en leven. Zorg is minder passend en cliënten raken sneller ontregeld. Daardoor wordt onnodig zwaardere (of onvrijwillige) zorg ingezet en neemt de complexiteit van de zorg verder toe.

Mantelzorgers ondersteunen niet meer het zorgsysteem, maar zijn onmisbaar

Het onderzoek van Ieder(in) laat zien dat mantelzorgers, vaak ouders of andere familieleden,

structureel taken in de zorg en ondersteuning overnemen. Ze zijn onmisbaar geworden. Daarnaast zijn zij vaak de belangrijkste sociale contacten, moeten zij financieel bijspringen en maken ze activiteiten mogelijk. Mensen met een beperking zelf en hun naasten, met name ouders, maken zich veel zorgen over de toekomst. Wat gebeurt er als mantelzorgers wegvallen of overlijden?

Eenzaamheid en gebrek aan regie

Door onderbezetting is er amper ruimte voor ondersteuning bij activiteiten en sociale interactie. Daardoor brengen mensen steeds meer tijd alleen door. Ook maakt dat het voor mensen moeilijker om een vertrouwensband met zorgverleners op te bouwen of andere sociale relaties te onderhouden. Mensen ervaren daarnaast weinig regie over hun leven. Door wisseling van personeel of tijdsgebrek worden afspraken niet nagekomen en regelmatig keuzes gemaakt die niet aansluiten bij de persoon zelf.

'In de langdurige zorg krijgen mensen met een beperking te vaak ondermaatse en onveilige zorg. Daardoor is een grote groep mensen bezig met overleven, in plaats van leven', zegt Deborah Lauria, directeur van Ieder(in). 'Als we dit accepteren, accepteren we ook dat mensen met een beperking structureel buiten de samenleving komen te staan. Wanneer een menswaardig bestaan niet gegarandeerd is, faalt het systeem.'

PGB en kleine woonzorginitiatieven vallen positief op

Mensen die wel een stabiele, vaste groep van zorgverleners hebben, zijn opvallend vaker positief. Zij uiten veel waardering voor hun vaste zorgverleners.

Het valt verder in het hele onderzoek op dat mensen die hun zorg via PGB regelen of in een klein woonzorginitiatief wonen veel tevredener zijn over de zorg en ondersteuning die ze ontvangen en hun leven. Zij ervaren minder wisselingen van personeel en dus ook minder van alle negatieve effecten die dat met zich meebrengt. Zij maken zich wel zorgen over de financiering van hun zorg en ondersteuning.

Reactie van beroepsverenigingen van professionals in de gehandicaptenzorg

Beroepsverenigingen van professionals in de gehandicaptenzorg (BPSW, Ergotherapie NL, NIP, NVFVG, NVLF, NVAVG, NVO en V&VN) onderkennen de waarde van zorgverleners die zich met veel kennis, kunde en toewijding inzetten voor mensen met een beperking. Tegelijkertijd is er een gebrek aan personeel en staan zorgverleners onder toenemende druk. Zij moeten daardoor vaker moeilijke keuzes maken over welke zorg en begeleiding voorrang krijgen. Dit leidt tot morele stress onder zorgverleners, zo blijkt ook uit het rapport 'Ik kom zo bij u...' van het Centrum voor Ethiek

en Gezondheid uit 2025.

De schaarste zorgt er ook voor dat de werkbegeleiding van nieuwe medewerkers – vaak zij-instromers met een andere opleidingsachtergrond – leerlingen en stagiaires onder druk staat. Hierdoor komt de kwaliteit van zorgverlening verder in het gedrang. De beroepsverenigingen herkennen dan ook de signalen die Ieder(in) in haar rapportage heeft opgehaald. Juist investeren in deskundigheid, zeggenschap en kwaliteit van professionals is belangrijk om kwaliteit van zorg te geven. Instroom van kwalitatief goed geschoold en vakbekwaam personeel is van groot belang net als aandacht voor behoud van het huidige personeel.

'De gehandicaptenzorg draait op vakmensen. Investeren in mensen is geen keuze maar een vereiste', zegt Marieke Kroezen, beleidsadviseur gehandicaptenzorg bij de BPSW namens de beroepsverenigingen.

Persaandacht

Nieuwsuur publiceerde een artikel over ons onderzoek. Dat werd opgepikt door verschillende media en bereikte ook Den Haag.

Lees hier het artikel 'Cliënten en naasten: zorg voor mensen met beperking verslechtert'

Wat we met het onderzoek gaan doen

Op dit moment werken we aan een Hoofdlijnenakkoord Gehandicaptenzorg, met beroepsorganisaties, brancheorganisaties, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, zorgkantoren en cliënten- en naastenorganisaties. Daarin leggen we de hoogste prioriteit bij het herstellen en verbeteren van de kwaliteit van zorg, ondersteuning en leven. Daarnaast gaan we in gesprek met de minister om hier ook direct werk van te maken.

Meer weten?

Rapport Door de ondergrens gezakt. Kwaliteit van zorg ondersteuning en leven volgens mensen met een beperking of chronische ziekte in de Wlz (2026).

De brief met informatie van de minister over het akkoord.